

Ruimtelijke Investeringsagenda (in ontwikkeling)

Investeren in ambities!

juni 2024

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Achtergrond	4
Ambities van Smallingerland	4
Ruimtelijke investeringsagenda i.o.	4
Uitgangspunten voor op te nemen investeringen	4
RIA 2025-2040 i.o.	4
Financieel perspectief	5
Prioriteren	5
Reserveren	5
Actualiseren	6
Bevoegdheden Raad	6
Bijlage 1: Overzicht investeringen 2025-2040	7
Bijlage 2: Effect investeringen op lasten 2025 – 2040	7

Inleiding

In Smallerland willen we niet alleen ambitie uitspreken, maar deze ook daadwerkelijk tot uitvoering brengen. We gaan van visie naar actie, met de handen uit de mouwen! Dit doen we op een duurzame, inclusieve manier, vanuit onze eigen identiteit.

Op 1 maart 2022 heeft de gemeenteraad van Smallerland de Omgevingsvisie vastgesteld. Samen met inwoners, ondernemers en organisaties hebben we een toekomstbeeld opgesteld voor het jaar 2040. Samen zorgen we ervoor dat dit beeld werkelijkheid wordt.

De ambities en doelen uit de omgevingsvisie fungeren als 'stip op de horizon'. Hierlangs geven we, als college en organisatie, vorm aan ons gemeentelijk beleid en onze uitvoeringsinzet. Met een programmatische aanpak sturen we gericht op voortgang, integraliteit en het afronden van projecten.

Het realiseren van onze ambitie vereist investeringen. Vaak gaat het om meerjarige investeringen waarvan het effect op langere termijn zichtbaar wordt. Een voorbeeld hiervan is de Centrumvisie of de investering in de herinrichting van de openbare ruimte bij het vervangen van de riolering.

Daarnaast is afgelopen jaar geïnvesteerd in het vertalen van de ambities naar concrete uitvoeringsprogramma's, zoals het klimaatadaptatieplan en het mobiliteitskader. Hiertoe zijn de ambities wel vastgesteld, maar (nog) geen financiële middelen beschikbaar gesteld.

Via deze Ruimtelijke Investeringsagenda (RIA) brengen we inzicht en overzicht in de toekomstige investeringsbehoeften. Een RIA biedt de mogelijkheid om te beoordelen of de gemeente voldoende financiële middelen heeft om de strategische opgaven uit te voeren. Door prioriteiten te stellen en waar nodig te temporeren, kunnen keuzes gemaakt worden binnen de opgaven.

Een Ruimtelijke Investeringsagenda (RIA) kan een belangrijk instrument vormen in het financieren van de uitvoeringsprogramma's of individuele projecten. Een eerste stap is gemaakt met de Centrumvisie waar al een reservering voor is opgenomen in onze begroting. Deze reserve wordt dan ook ondergebracht in de RIA.

Dit document is een eerste versie van de RIA en noemen we daarom de RIA in ontwikkeling (RIA i.o). In 2024 wordt de RIA i.o. verder ontwikkeld tot een volwaardige RIA. Hiertoe stellen we voor om de RIA i.o. te verbinden met een Investeringsreserve. In deze reserve kunnen financiële middelen worden gereserveerd, wat zorgt voor meer financiële stabiliteit en continuïteit. Essentieel om onze ambities te realiseren.

De RIA i.o. vormt tevens de basis voor gemeentelijke cofinanciering bij subsidieaanvragen. Door ook op lange termijn financiële middelen te reserveren kan de gemeente flexibel inspelen op subsidiemogelijkheden wanneer die zich voordoen. Een concreet voorbeeld is het Connecting Europe Facilities-programma (CEF), waarbij er een kans is om Europese financiering te verkrijgen voor de gewenste ontwikkeling in de Haven.

Achtergrond

Ambities van Smallingerland

In maart 2022 heeft de Raad de omgevingsvisie vastgesteld. Met deze omgevingsvisie streven we naar een gezonde, veilige, aantrekkelijke en economisch vitale gemeente. De stip op de horizon is dat Smallingerland in 2040 een gemeente is waar inwoners gezond kunnen leven en zich veilig kunnen voelen. Daarnaast willen we dat Smallingerland een aantrekkelijke gemeente is waar voldoende werkgelegenheid is voor iedereen. Deze doelen worden weergegeven als 'stippen op de horizon'. Om deze doelen te realiseren, zijn vier opgaven benoemd in de Omgevingsvisie:

- 1. Versterken van de positie van Drachten als regionaal verzorgingsgebied;**
- 2. Versterken van Drachten als stad voor innovatieve maakindustrie;**
- 3. Versterken van levendige, aantrekkelijke wijken en dorpen;**
- 4. Versterken van de kwaliteit van het buitengebied**

Het realiseren van onze ambitie vereist investeringen in de ruimtelijke omgeving. In de Ruimtelijke Investeringsagenda i.o. worden de investeringen voor de komende 10 tot 15 jaar opgenomen.

Ruimtelijke investeringsagenda i.o.

Uitgangspunten voor op te nemen investeringen

De Ruimtelijke Investeringsagenda i.o. bevat fysieke investeringen die bijdragen aan de ambities uit de omgevingsvisie. Reguliere taken, zoals beheer, onderhoud of vervangingsinvesteringen, worden meegenomen in het onderhoudsprogramma kapitaalgoederen.

Daarnaast staan in deze RIA investeringen die buiten de vierjarige tijdshorizon van de meerjarenbegroting vallen. Daarom hanteren we een termijn van 10 tot 15 jaar. Dit helpt om meer zicht te krijgen op de lange termijn.

RIA 2025-2040 i.o.

Er is een eerste inventarisatie gemaakt van de te verwachten investeringen voor de komende 10 tot 15 jaar. Hoewel deze inventarisatie een globale indicatie geeft, richten we ons de komende jaren op verdere verfijning van de investeringsbehoeften. Een belangrijk onderdeel daarvan is inzicht te krijgen in het verwachte uitvoeringsjaar van deze investeringen.

Uit de inventarisatie blijkt dat er een aanzienlijke investeringsbehoefte is. Voor een groot deel van deze investeringen moet nog dekking worden gevonden. Er wordt ingezet op bijdragen van andere partijen, zoals de provincie, het Rijk en Europese fondsen. Desondanks zal de gemeente een aanzienlijk deel van de

financiering zelf moeten verzorgen. De uitwerking van de investeringen en het effect op de lasten 2025 – 2040 is opgenomen in bijlage 1 en bijlage 2.

Hoewel dit een globale inschatting betreft, zullen er ongetwijfeld nog aanpassingen volgen. Uiteindelijk heeft de Raad het beslissende woord over de hoogte van de investeringen. Het totaaloverzicht maakt echter duidelijk dat er een grote opgave voor ons ligt.

Financieel perspectief

Het financiële perspectief van de gemeente staat onder druk. De ambities zijn groter dan de beschikbare financiële ruimte. Dit wordt veroorzaakt door de afname van middelen via het gemeentefonds, waarbij het hoofdlijnenakkoord voor een nieuwe regering geen voornemen toont om deze afname te corrigeren. Ondanks dit uitdagende perspectief streven we ernaar om de strategische opgaven in balans met de lopende begrotingszaken uit te voeren. Het opstellen van een financieringsstrategie met duidelijke spelregels en kaders helpt ons bij het maken van betere keuzes en afwegingen voor de projecten die we oppakken. Hierbij spelen prioritering, temporisering, kwaliteit en kwantiteit een belangrijke rol.

Prioriteren

Wanneer projecten meer financiële middelen vereisen dan beschikbaar, dan zal een onderlinge prioritering plaatsvinden. Hierbij kijken we naar de tijdshorizon van de eerstkomende vier jaar, dus momenteel van 2025 tot 2028, in aansluiting met onze gemeentebegroting. Daarnaast zijn financiële ramingen van projecten na vier jaar minder zeker wat betreft hoogte en planning.

De prioritering vindt plaats op basis van de doelen die zijn vastgesteld in de visies. Hoe meer een project bijdraagt aan de ambitie, des te hoger de prioriteit van dat project. Ook kan er worden gekozen voor temporisering van projecten. Hierbij blijft de totale investering gelijk, maar wordt deze uitgesteld in de tijd, waardoor de doelen op een later moment worden bereikt. Door het blijven volgen van projecten, in tijd en in geld, wordt tijdig zichtbaar of bijsturing binnen een project nodig is. Eventuele bijsturing heeft impact op de investeringsagenda.

Reserveren

Voor een effectieve uitvoering van ruimtelijke investeringen is het voorstel om financiële middelen te reserveren in een Investeringsreserve. De Investeringsreserve is dan ook onlosmakelijk verbonden met de Ruimtelijke Investeringsagenda.

Een Investeringsreserve draagt bij aan het de financiële continuïteit en stabiliteit die nodig is om de langjarige investeringsdoelen te kunnen halen. De Investeringsreserve wordt gevuld door te sparen. Het voorstel is om jaarlijks structurele ruimte in de begroting apart te zetten voor de Ruimtelijke

Investeringsagenda. Als de budgetruimte in enig jaar niet nodig blijkt te zijn, wordt die toegevoegd aan de Investeringsreserve.

Hierdoor wordt de realisatie van de investeringsagenda minder afhankelijk van het Rijksbeleid (bijvoorbeeld schommelingen in het gemeentefonds) of andere fluctuaties in de gemeentefinanciën.

De details van de investeringsreserve en de invulling ervan zullen in de komende maanden verder worden ontwikkeld. In de komende periode voeren we onderzoek uit naar een mogelijke financieringsstrategie. Daarbij betrekken we mogelijke aanpassingen in de financiële kaders, zoals de financiële verordening en de nota reserves en voorzieningen.

Vooruitlopend daarop ontvangt u rond de zomer al concrete investeringsvoorstellen in het centrum waarbij we voorstellen de kapitaallasten te dekken uit de door u gereserveerde middelen. Dat is anders dan ons huidig beleid, maar wel binnen de kaders van het Besluit begroting en verantwoording.

Actualiseren

De Ruimtelijke Investeringsagenda zal elk jaar parallel aan het proces van de Kadernota worden geactualiseerd. Bij de Kadernota van volgend jaar kunt u dus een geactualiseerde en verder ontwikkelde investeringsagenda verwachten.

Bevoegdheden Raad

Het gebruik van een Ruimtelijke Investeringsagenda en Investeringsreserve helpt de Raad om meer inzicht en overzicht te krijgen in de strategische investeringen voor de komende jaren. De Raad behoudt haar beslissingsbevoegdheid bij het vaststellen van de financiële kaders voor de Investeringsagenda. Mocht er een concreet investeringsplan ter besluitvorming komen, dan wordt de Raad op dezelfde wijze als nu betrokken: elk krediet moet door de Raad worden goedgekeurd. Bij grote projecten wordt tevens een inhoudelijke toelichting verstrekt. Na goedkeuring van een investeringsvoorstel door de Raad, worden de benodigde budgetten onttrokken aan de Investeringsreserve. Vervolgens wordt via de gebruikelijke planning- en controlcyclus gerapporteerd over de uitvoering van het project en wordt verantwoording afgelegd.

Bijlage 1: Overzicht investeringen 2025-2040

Onderstaand het overzicht m.b.t. de investeringen 2025 -2040. Het is een groeimodel, dat de komende tijd verder wordt uitgewerkt.

(* € 1.000)	Totale investering	Cofinanciering	Benodigd bedrag
1. Stad Drachten	€ 149.940.000	€ 43.500.000	€ 106.440.000
Gebiedsprogramma centrum	€ 90.090.000	€ 20.000.000	€ 70.090.000
Museum	€ 11.000.000		€ 11.000.000
Project de Haven	€ 47.000.000	€ 23.500.000	€ 23.500.000
Meerwaarde Sportlaan	€ 1.850.000	€ -	€ 1.850.000
3. Wijken en Dorpen	€ 144.356.000	€ -	€ 144.356.000
Wijkaanpak (inrichting openbare ruimte)	€ 31.895.000	€ -	€ 31.895.000
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs	€ 101.218.000	€ -	€ 101.218.000
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs gebiedsontwikkeling	€ 5.593.000	€ -	€ 5.593.000
Gebiedsontwikkeling de Swetten	€ 1.750.000	€ -	€ 1.750.000
Meer Oudega	€ 3.900.000	€ -	€ 3.900.000
Totaal	€ 294.296.000	€ 43.500.000	€ 250.796.000

Bijlage 2: Effect investeringen op lasten 2025 – 2040

Het effect van de investeringen op de lasten 2025 – 2040 is afhankelijk van het tempo van investeren, de gemiddelde afschrijvingsduur, de financieringskosten en de te hanteren omslagrente en de afschrijvingssystematiek.

Uitgaande van de huidige afschrijvingssystematiek, de huidige omslagrente en een inschatting van de gemiddelde afschrijvingsduur bedragen de jaarlijkse kapitaallasten van bovengenoemde investeringen gemiddeld bijna € 8,7 miljoen. Onderstaand overzicht laat dit zien.

Investeringsonderdeel	Benodigd bedrag	Gemiddelde afschrijvingsduur*	Jaarlijkse afschrijving (a)	Gemiddelde rente / jaar # (b)	Gemiddelde kosten / jaar (a+b)
1. Stad Drachten					
Gebiedsprogramma centrum	€ 70.090.000	40 jaar	€ 1.752.250	€ 630.810	€ 2.383.060
Museum	€ 11.000.000	40 jaar	€ 275.000	€ 99.000	€ 374.000
Project de Haven	€ 23.500.000	45 jaar	€ 522.222	€ 211.500	€ 733.722
Meerwaarde Sportlaan	€ 1.850.000	40 jaar	€ 46.250	€ 16.650	€ 62.900
3. Wijken en dorpen					
Wijkaanpak (inrichting openbare ruimte)	€ 31.895.000	45 jaar	€ 708.778	€ 287.055	€ 995.833
IHP Onderwijs	€ 101.218.000	35 jaar	€ 2.891.943	€ 910.962	€ 3.802.905
IHP Onderwijs gebiedsontwikkeling	€ 5.593.000	40 jaar	€ 139.825	€ 50.337	€ 190.162
Gebiedsontwikkeling de Swetten	€ 1.750.000	40 jaar	€ 43.750	€ 15.750	€ 59.500
Meer Oudega	€ 3.900.000	40 jaar	€ 97.500	€ 35.100	€ 132.600
TOTAAL / JAAR					€ 8.734.682

* Omdat de investeringen uit verschillende componenten bestaan liggen de gemiddelde afschrijvingsduren soms lager dan in de financiële verordening voor één component vermeld

Rentomslag wordt gehanteerd over de boekwaarde welke jaarlijks lager wordt door de afschrijving. Voor de rentekosten zijn we uitgegaan van het huidige lage omslagpercentage van 1,8%. Het gemiddelde is de helft van de maximale rentekosten per jaar.

Voor een deel van de kapitaallasten is dekking geregeld, maar voor een deel ook niet. Daarom doen we onderzoek naar alternatieve dekkingsmogelijkheden welke passen binnen de financiële kaders van het

Besluit begroting en verantwoording, zoals het dekken van kapitaallasten uit specifieke (beklemde) reserves.

Rond de zomer ontvangt u al concrete investeringsvoorstellen in het centrum waarbij we voorstellen de kapitaallasten te dekken uit de door u gereserveerde middelen. Dat is anders dan ons huidig beleid, maar wel binnen de kaders van het Besluit begroting en verantwoording. In de komende maanden werken we deze financieringsstrategie en alternatieve dekkingsmogelijkheden verder uit waarna we u voorstellen zullen doen voor een financieel beleid dat prudent blijft én helpt onze ambities te realiseren.